

ПРЕДЛАГАЧИ: Група пратеници

ПРЕДЛОГ

за донесување по итна постапка на закон за употреба на јазик
што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република
Македонија и во единиците на локалната самоуправа, со
Предлог на закон

Скопје, јули 2008 година

**ДО ПРЕТСЕДАТЕЛОТ
НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

Врз основа на член 71 став 1 од Уставот на Република Македонија и член 175 ставови 1 и 2 од Деловникот на Собранието на Република Македонија, поднесуваме Предлог за донесување по итна постапка на закон за употреба на јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во единиците на локалната самоуправа, со Предлог на закон.

Предлагаме овој закон Собранието на Република Македонија да го разгледа и донесе на шеснаеста седницата закажана за 25.07. 2008 година.

ПРАТЕНИЦИ,

I. Уставна основа за донесување на Законот

Уставна основа за донесување на овој закон е член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, според кој Собранието на Република Македонија донесува закони.

II. ПРИЧИНИ ПОРАДИ КОИ ТРЕБА ДА СЕ ДОНЕСЕ ЗАКОНОТ

Со прогласувањето на Амандманите на Уставот на Република Македонија од IV до VIII се создадоа уставно-правни услови, се унапредија правата на припадниците на заедниците и се утврдија уставните основи за употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија.

Амандманот V, став 1 од Уставот на Република Македонија утврдил дека на целата територија на Република Македонија и во нејзините меѓународни односи службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, а во ставот 2 е исто така утврдено дека друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, е службен јазик и неговото писмо, како што е определено со овој Амандман.

Преточувањето на Амандманот V подразбира донесување на закони со кои во праксата, во секојдневиот живот и комуникација ќе се уредат прашањата на употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија.

Донесувањето на закон за употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во единиците на локалната самоуправа е неопходност за да се отстранат недоразбирањата, различното толкување и примена на уставната норма, односно уставната норма да се преточи во закон и истата да се примени и почитува така како е пропишано со законот кој се предлага за донесување.

Потребата од донесување на закон за употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во единиците на локалната самоуправа е наведена и во Рамковниот договор, со анексите А, Б, и Ц, утврден во Охрид, а потпишан во Скопје на 13 август 2001 година, кој договор беше основа и за донесувањето на Амандманите на Уставот на Република Македонија од IV до VIII.

III. Основни начела врз кои се заснова законот

Законот чие донесување се предлага е заснован на следните начела:

-законитост на употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во единиците на локалната самоуправа;

-транспарентност во остварувањето на правото на употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во единиците на локалната самоуправа;

-совесно и одговорно спроведување на употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните од органите и граѓаните.

IV. Содржина на Законот

Содржината на Законот е дадена во вид на Предлог на закон.

V. Предлог за донесување на законот по итна постапка

Согласно членот 175 од Деловникот на Собранието на Република Македонија неопходна е потребата од донесување на овој закон.

**ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА УПОТРЕБА НА ЈАЗИК
ШТО ГО ЗБОРУВААТ НАЈМАЛКУ 20% ОД ГРАЃАНИТЕ
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ВО ЕДИНИЦИТЕ НА
ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА**

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во единиците на локалната самоуправа.

Член 2

Во органите на државната власт во Република Македонија може да се користи и службениот јазик различен од македонскиот јазик во согласност со овој закон.

Јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија се употребува во Собранието на РМ; во комуникација на граѓаните со министерствата, во судските постапки, во управната постапка; во извршување на санкции; народен правобранител; изборниот процес; при непосредно изјаснување на граѓаните; при издавањето на личните документи на граѓаните; при водењето на матичната евиденција; примена на полициски овластувања; во радиодифузната дејност; инфраструктурни објекти; локална самоуправа; финансиите; економијата; образование и наука; во културата; и во други области и институции согласно овој закон.

II. УПОТРЕБА НА ЈАЗИКОТ ВО СОБРАНИЕТО

Член 3

Во работата на Собранието службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Пратеник кој зборува јазик различен од македонскиот јазик, а кој го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија, може на седница на Собранието и на седница на работното тело да зборува на тој јазик.

Пратеник кој зборува јазик различен од македонскиот јазик, а кој го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија, кога претседава со седница на работно тело на Собранието може да зборува и на тој јазик.

Пратеник кој зборува јазик различен од македонскиот јазик, а кој го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија, собраниските материјали може да ги добие и на неговиот јазик и писмо.

III. КОМУНИКАЦИЈА ПОМЕЃУ ГРАЃАНИТЕ И МИНИСТЕРСТВОТА

Член 4

Кој било граѓанин кој живее во единиците на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, во комуникацијата со подрачните единици на министерствата во таа единица на локалната самоуправа, може да го употреби тој службен јазик и неговото писмо.

Подрачните единици надлежни за тие единици на локалната самоуправа одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмо што го употребува граѓанинот.

Кој било граѓанин кој живее во единиците на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, во комуникација со министерствата може да го употребува тој службен јазик и неговото писмо.

Министерствата одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмото што го употребува граѓанинот кој живее во единиците на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

IV. УПОТРЕБА НА ЈАЗИКОТ ВО СУДСКИТЕ ПОСТАПКИ

1.Кривична и прекршочна постапка

Член 5

Во кривичната постапка службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Во кривичната постапка друг службен јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните и неговото писмо, се користи во согласност со овој закон.

Член 6

Обвинетиот, оштетениот, приватниот тужител, сведоците и другите лица што учествуваат во кривичната постапка, а кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот, имаат право при изведувањето на предистражните, истражните и другите судски дејствија и на главниот претрес, како и во постапката по жалба да го употребуваат својот јазик и писмо. Судот ќе обезбеди усно преведување на тоа што лицето, односно другите го изнесуваат, како и на исправите и другиот пишан доказен материјал. Судот ќе обезбеди писмено да се преведе пишаниот материјал кој е од значење за постапката или за одбраната на обвинетиот.

Другите странки, сведоци и учесници во постапката пред судот имаат право на бесплатна помош на преведувач, ако не го разбираат или зборуваат јазикот на кој се води постапката.

За правото на преведувач, лицето ќе се поучи. Во записникот ќе се забележи дека е дадена поука и изјавата на лицето.

Преведувањето го врши судски преведувач.

Член 7

Тужбите, жалбите и другите поднесоци се упатуваат до судот на јазикот на кој се води постапката.

Граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, можат поднесоците да ги упатуваат на својот јазик и писмо, ваквите поднесоци судот ги преведува и ги доставува до другите странки во постапката.

На обвинетиот што не го разбира јазикот на кој се води постапката му се доставува превод од обвинението на јазик на којшто се служел во постапката.

Член 8

Поканите, одлуките и другите писмена судот ги упатува на јазикот на кој се води постапката.

На граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, поканите, одлуките и другите писмена ќе им се достават и на тој јазик.

На обвинетиот кој е во притвор, на издржување казна или на задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа, превод од поднесоците од ставот 1 ќе му достават на јазикот на којшто се служел во постапката.

На обвинетиот кој не го разбира јазикот на кој се води постапката, превод од пресудата се доставува на јазик на кој се служел во постапката.

Член 9

Одредбите на овој закон кои се однесуваат на употребата на јазиците во кривичната постапка се применуваат и во прекршочната постапка.

2. Парнична постапка

Член 10

Странките и другите учесници во постапката кои зборуваат друг службен јазик, кој исто така е службен јазик во Република Македонија, во постапката имаат право при учеството на рочиштата и при усмено преземање на други процесни дејствија пред судот да го употребуваат својот јазик.

На странките и другите учесници од ставот 1 на овој член во постапката, ќе им се обезбеди усно преведување на нивниот јазик на тоа што се однесува на рочиштето, како и усно и писмено преведување на исправите кои се користат на рочиштето за докажување.

Преведувањето го вршат судски преведувачи.

Член 11

Поканите, одлуките и другите судски писмена се упатуваат до странките и до другите учесници во постапката на македонски јазик и кирилско писмо.

На странките и другите учесници граѓани на Република Македонија, чиј јазик е службен јазик различен од македонскиот јазик, поканите, одлуките и другите судски писмена им се доставуваат на тој јазик.

Член 12

Странките и другите учесници во парничната постапката, тужбите, жалбите и другите поднесоци ги поднесуваат до судот на македонски јазик и кирилско писмо.

Странките и другите учесници граѓани на Република Македонија, чиј јазик е службен јазик различен од македонскиот јазик и кирилското писмо, тужбите, жалбите и другите поднесоци можат да ги поднесуваат до судот на нивниот јазик и писмо. Ваквите поднесоци судот ги преведува на македонски јазик и кирилско писмо и ги доставува до другите странки и учесници во постапката.

Член 13

Трошоците за преведување, за странките и учесниците во постапката кои се граѓани на Република Македонија што настануваат со примената на одредбите на овој закон за правото на употребата на својот јазик и писмо, паѓаат на товар на средствата на судот.

3. Други постапки

Член 14

Одредбите на овој закон кои се однесуваат на употребата на јазиците во парничната постапка се применуваат и во вонпарничната постапка и во постапката по управните спорови.

4. Друга употреба во судските и други органи

Член 15

При избор на судија и судија-поротник во судот кој се наоѓа на подрачје на единица на локална самоуправа каде што најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, судијата и судијата-поротник припадник на таа заедница, свечаната изјава ја даваат на македонски јазик, а ја потпишуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото на таа заедница.

Во судовите чие седиште е на подрачјето на единиците на локалната самоуправа во кои покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо друг службен јазик и неговото писмо е јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, печатот на судот, називот и седиштето на судот се напишани, односно истакнати и на тој јазик и писмо.

Член 16

Јавното обвинителство во извршувањето на функцијата соодветно ги применува одредбите од Законот за кривичната постапка, кои се однесуваат на употребата на јазиците.

Член 17

Избраните членови на Судскиот совет на Република Македонија припадници на заедниците кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, свечената изјава од член 28 на Законот за Судскиот совет на Република Македонија ја даваат на македонски јазик, а ја потпишуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото на таа заедница.

V. ДРУГА УПОТРЕБА

1. Општа управна постапка

Член 18

Граѓаните кои зборуваат јазик различен од македонскиот јазик, а кој го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија, може во управната постапка што се води во органите на државната управа, другите државни органи, органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, правните и други лица на кои со закон им е доверено вршење на јавни овластувања, имаат право да го користат тој јазик.

Правото од став 1 на овој член, може да го користи кој било граѓанин, кој живее во единица на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, во комуникацијата со подрачните единици на министерствата, може да употреби кој било од службените јазици и неговото писмо. Подрачните единици надлежни за тие единици на локалната самоуправа одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмо што го употребува граѓанинот. Секој граѓанин во комуникација со министерствата, може да употребува еден од службените јазици и неговото писмо, а министерствата одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмо што го употребува граѓанинот.

Странките во постапката што зборуваат јазик различен од македонскиот јазик кој, исто така, е службен јазик, поднесоците можат да ги поднесуваат на тој јазик и писмо. Ваквите поднесоци, органите пред кои се води постапката ги преведуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и постапуваат по нив.

Органите пред кои се води управната постапка кога се решаваат во управни работи, одговараат на службен македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмото што го употребила странката.

Ако во управната постапка сведокот не го знае јазикот на кој се води постапката, ќе се испита преку преведувач.

Ако некое сослушување во управната постапка се врши преку преведувач, во записникот ќе се означи на кој јазик зборувал сослушаниот и кој бил преведувач.

2. Извршување на санкциите

Член 19

Правото за употреба на јазикот на осудените лица во комуникацијата со Управата за извршување на санкциите, установата за извршување на санкциите или другите државни органи се користи согласно со одредбите на овој закон кои се однесуваат на употребата на јазикот во општата управна постапка.

3. Народен правобранител

Член 20

Во постапката пред Народниот правобранител службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Во постапка што се води пред Народниот правобранител друг јазик што го зборуваат најмалку 20 % од граѓаните и неговото писмо, исто така, е службен јазик.

Одредбите кои се однесуваат на употребата на јазиците во општа управна постапка соодветно се применуваат и во постапката пред Народниот правобранител.

Секое лице во комуникацијата со Народниот правобранител може да употреби еден од службените јазици и неговото писмо, а Народниот правобранител одговора на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмо што го употребува подносителот на претставката.

4. Изборен процес

Член 21

При спроведувањето на изборите во работата на општинските изборни комисии и избирачките одбори, во општините во кои најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо во службена употреба е и јазикот и писмото што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во таа општина.

Член 22

При спроведувањето на локалните избори, подносителот на листите од Изборниот законик во единицата на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, поднесувањето на листите на кандидати, односно листа на кандидати за градоначалник се врши на јазикот и писмото што го употребуваат граѓаните во таа единицата на локалната самоуправа.

При спроведувањето на парламентарните избори, подносителот на листите од Изборниот законик во изборните единици во кои најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик,

поднесувањето на листите на кандидати се врши покрај на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото што го употребуваат граѓаните во таа единицата на локалната самоуправа.

Член 23

Државната изборна комисија утврдените единствени листи на кандидати за пратеници во изборните единици ќе ги објави во дневниот печат од кој еден е на јазикот на заедницата што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија, најдоцна 25 дена пред денот определен за одржување на изборите.

Утврдените листи на кандидати во општините во кои најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, се објавуваат покрај на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на службениот јазик и писмо што го употребуваат граѓаните во таа општина.

Член 24

Упатството за гласање издадено од Државната изборна комисија е печатено на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазиците и писмата на заедниците наведени во Преамбулата на Уставот на Република Македонија.

Член 25

Гласачкото ливче се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

Името на подносителот на листата, името и презимето на кандидатот, односно носителот на листата се пишуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

За припадниците на заедниците, името на подносителот на листата и името и презимето на кандидатот, односно носителот на листата се пишуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото на заедницата на која тие припаѓаат.

Во општините во кои најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, гласачките ливчиња за избори се печатат покрај на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на службениот јазик и писмо што го употребуваат граѓаните во таа општина.

5. Облици на непосредно изјаснување

Член 26

Гласачкото ливче за референдум на државно ниво се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

Во општините и градот Скопје во кои покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо во службена употреба е и друг службен јазик и неговото писмо, гласачкото ливче се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на службениот јазик и писмо што е во службена употреба во таа општина и градот Скопје.

Член 27

Гласачкото ливче за референдум на локално ниво се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

Во општините, градот Скопје и општините во градот Скопје во кои покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо во службена употреба е и друг службен јазик и неговото писмо, гласачкото ливче се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на службениот јазик и писмо што е во службена употреба во таа општина, градот Скопје и општините во градот Скопје.

Член 28

Потписите на граѓаните за граѓанската иницијатива на државно ниво се даваат на образец пред органот на државната управа надлежен за евиденција на избирачкото право, во рамките на работното време.

Образецот од ставот 1 на овој член го содржи предлогот за кој се собираат потписите на граѓаните и податоците за реден број, име и презиме, единствен матичен број на граѓанинот и простор за потпис на граѓаните.

Во општините и градот Скопје во кои покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо во службена употреба е и друг службен јазик и неговото писмо, образецот од ставот 2 на овој член се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на службениот јазик и писмото што е во службена употреба во таа општина и градот Скопје.

6. Лични документи

Член 29

На граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, образецот на личната карта се печати и на службениот јазик и писмото што го употребува граѓанинот.

На граѓаните кои зборуваат јазик различен од службениот јазик, на нивно лично барање, податоците за личното име што се внесуваат во личната карта се запишуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото што го употребува граѓанинот.

Член 30

Обрасците на патните исправи и на визите се печатат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, со превод на англиски и француски јазик и нивното писмо.

На граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, на нивно лично барање, образецот на пасошот и патниот лист се печати и на службениот јазик и писмото што го употребува граѓанинот.

На граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, на нивно лично барање, податоците кои се внесуваат во пасошот и во патниот лист се запишуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на службениот јазик и писмото што го употребува граѓанинот.

На граѓаните кои зборуваат јазик различен од службениот јазик, на нивно лично барање, податоците за личното име што се внесуваат во

пасошот се запишуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото што го употребува граѓанинот.

7. Матична евиденција

Член 31

Матичните книги се водат на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

Во подрачјата на единиците на локалната самоуправа во кои најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, образецот на матичните книги се печати и податоците во него се запишуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на службениот јазик и писмото што го употребува граѓанинот.

Изводите што се издаваат врз основа на матичните книги од став 2 на овој член се издаваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмото што го употребува граѓанинот.

8 Полициски овластувања

Член 32

При примената на полициските овластувања повикување, приведување и задржување, полицискиот службеник мора веднаш да го извести лицето на јазик што го разбира, за причините за повикувањето, приведувањето или задржувањето и на јасен начин да го поучи за правото да молчи, правото да се советува со бранител, правото на бранител за време на полициската постапка, правото на лекарска помош ако тоа лицето гобара, како и за правото да се извести член на неговото семејство или нему блиско лице.

9. Радиодифузна дејност

Член 33

Советот за радиодифузија покрај критериумите предвидени во Законот за радиодифузната дејност пријавите за на Законот ги оценува и врз основа на жанровската и тематската разновидност на програмските содржини, процентот на учеството на програмите изворно произведени на македонски јазик или на јазиците на мнозинските етнички заедници кои живеат во Република Македонија во вкупната дневна програма што се планира да се емитува, застапеноста на програмите што ќе третираат настани и случаи од значење за подрачјето на кое ќе се емитува програмата и застапеноста на европските аудиовизуелни дела.

Член 34

Радиодифузерите се должни дневно да емитуваат најмалку 30% програма изворно создадена на македонски јазик или на јазиците на мнозинските заедници кои живеат во Република Македонија, при што во дневното време на емитување не се смета времето одредено за вести, спортски настани, игри, рекламирање, телетекст и телешопинг услуги.

Радиодифузерите се должни да обезбедат најмалку 30% од емитуваната вокално - инструментална музика да биде на македонски

јазик или на јазикот на етничките заедници кои не се мнозинство во Република Македонија.

Одредбата од ставот 1 на овој член не се однесува на радиодифузерите кои имаат тематски (типски) програмски сервиси или пак се условени со плаќање од страна на корисникот.

Член 35

Радифузерите ја емитуваат програмата на македонски јазик, а во случаите кога програмата е наменета за заедница која не е во мнозинство на јазикот на таа заедница.

Доколку програмските сервиси што се реемитуваат преку јавните комуникациски мрежи се титлуваат на јазик различен од јазикот на кој оригинално се произведени, мора да бидат титлувани на македонски јазик, освен телешопингот и рекламите.

Член 36

Програмите на странски јазици или деловите од нив што се емитуваат на програмите на радиодифузерите треба да бидат преведени на македонски јазик, односно на јазикот на заедницата што не е во мнозинство.

Одредбите од ставот 1 на овој член не се однесуваат на преноси на музички и сценски настани, на образовни програми за изучување на странски јазик, како и на деловите од програмите наменети за странци.

Деловите од програмите што не се преведуваат се најавуваат на македонски јазик, односно на јазикот на заедницата што не е во мнозинство.

Член 37

Рекламните или телешопинг спотовите задолжително се емитуваат на македонски јазик, со македонски превод или на јазикот на соодветната етничка заедница.

Член 38

Македонската Радио Телевизија, (во натамошниот текст: МТВ) на територијата на Република Македонија, емитува еден телевизиски програмски сервис на македонски јазик и еден телевизиски програмски сервис на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници.

МРТ, на територијата на Република Македонија, емитува најмалку два радио - програмски сервиси на македонски јазик и еден радио - програмски сервис на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници.

МРТ емитува посебни радиопрограми наменети за информирање на иселениците и граѓаните на Република Македонија кои живеат во соседните земји, во Европа и на другите континенти на македонски и на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници.

МРТ емитува најмалку еден радио и еден телевизиски програмски сервис преку сателит наменет за иселениците и граѓаните на Република Македонија кои живеат во Европа и на другите континенти на македонски јазик и на јазикот што го зборуваат нај малку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници.

Член 39

МРТ е должна, на секој телевизиски програмски сервис во периодот од 18,00 до 22,00 часот, да обезбеди најмалку 40% програма изворно создадена на македонски јазик или на јазиците на немнозинските заедници кои живеат во Република Македонија од вкупното годишно време на емитување, при што најмалку 30% програма во текот на еден ден изворно произведена на македонски јазик или на јазиците на немнозинските заедници кои живеат во Република Македонија .

МРТ е должна во текот на еден ден, на секој радио програмски сервис, да обезбеди најмалку 40% програма изворно произведени на македонски јазик или на јазиците на немнозинските заедници кои живеат во Република Македонија.

МРТ е должна да обезбеди најмалку 45% од емитуваната вокално - инструментална музика да биде на македонски јазик или на јазикот на етничките заедници кои не се мнозинство во Република Македонија.

10. Инфраструктурни објекти

Член 40

Име на улица, плоштад, мост и на друг инфраструктурен објект се пишува на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

Во општината во која најмалку 20% од граѓаните користат друг службен јазик различен од македонскиот јазик, името на улицата, плоштадот, мостот и на друг инфраструктурен објект, покрај на македонски јазик и неговото кирилско писмо, се пишува и на јазикот и писмото што го користат најмалку 20% од граѓаните во таа општина.

11. Локалната самоуправа

Член 41

Во општините службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Во општините службен јазик покрај македонскиот и неговото кирилско писмо е и јазикот и писмото кои го користат најмалку 20% од жителите на општината.

За употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од жителите на општината одлучува советот на општината.

Член 42

Во градот Скопје службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Во градот Скопје покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, службен јазик е и јазикот и писмото што го користат најмалку 20% од жителите на градот Скопје.

За употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од жителите на градот Скопје, одлучува Советот на градот Скопје.

Прописите кои се однесуваат на употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од жителите на градот Скопје, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на Советот на градот Скопје, при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови на Советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство жители во градот Скопје.

Член 43

Во општините во градот Скопје службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Во општините во градот Скопје покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, службен јазик е и јазикот и писмото што го користат најмалку 20% од жителите во општината.

За употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од жителите во општините во градот Скопје одлучува советот на општината.

Прописите кои се однесуваат на употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од жителите на општината, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на советот на општината, при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство жители на општината.

12. Финансии

Член 44

Службениот јазик кој се користи во даночната постапка е регулиран со одредбите кои се однесуваат на употребата на јазикот во општата управна постапка од овој закон.

Член 45

Деловните книги и другите евиденции мора да се приложат на службениот јазик.

Управата за јавни приходи може да дозволи исклучоци од ставот на овој член кога деловните книги и евиденциите се на јазик кој службеното лице го владее.

13. Економија

Член 46

Фирмата на трговското друштво гласи на македонски јазик, со кирилско писмо.

Фирмата на трговското друштво со седиште во единица на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик- различен од македонскиот, може да гласи и на тој јазик и се употребува само заедно со написот во фирмата на македонски јазик, со кирилско писмо.

Член 47

Трговецот ги води трговските книги на македонски јазик, со арапски цифри и со вредности изразени во денари. Ако користи кратенки, кодови, знаци или симболи, тој мора јасно да го објасни нивното значење.

Трговецот со седиште во единица на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот, трговските книги ги води на македонски јазик, а може да го води и на тој јазик.

14. Образование и наука

Член 48

Воспитно-образовната работа во основното училиште се изведува на македонски јазик и кирилското писмо.

За припадниците на заедниците кои следат настава на јазик различен од македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, воспитно-образовната работа се изведува на јазикот и писмото на соодветната заедница на начин утврден со овој закон.

Учениците од ставот 2 на овој член задолжително го изучуваат и македонскиот јазик.

Наставник, стручен работник и воспитувач во основно училиште во кои наставата се изведува на јазик различен од македонскиот јазик, освен наставниците по предметот македонски јазик треба да го познаваат и јазикот и писмото на кој се изведува наставата.

Основното училиште е должно да организира проверка на познавање на јазикот на наставниците од ставовите 1 и 2 на овој член.

Член 49

Во основното училиште за остварување на воспитно- образовната дејност се употребуваат учебници и наставни помагала.

Припадниците на заедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик употребуваат учебници на јазикот на соодветната заедница.

Член 50

Педагошката документација во основните училишта се води и издава на македонски јазик со употреба на кирилското писмо.

За учениците, припадници на заедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик, педагошката документација се води и издава на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото на кој се изведува наставата.

Член 51

Воспитно - образовната дејност во средното училиште се изведува на македонски јазик и кирилско писмо.

За припадниците на заедниците кои следат настава на јазик различен од македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, воспитно-образовната дејност во јавните средни училишта се изведува на јазикот и писмото на соодветната заедница на начин и под услови утврдени со овој закон.

Учениците од став 2 на овој член задолжително го изучуваат и македонскиот јазик.

Во јавното училиште за остварување на воспитно- образовната дејност се употребуваат учебници.

Припадниците на заедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик употребуваат учебници на јазикот на соодветната заедница.

Член 52

Педагошката документација во средните училишта се води и издава на македонски јазик со употреба на кирилското писмо.

За припадниците на заедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик, педагошката документација се води и издава на македонски јазик со употреба на неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото на кој се изведува наставата.

Дневникот на паралелка се води на јазикот и писмото на кој се изведува наставата.

Член 53

Наставата на високообразовните установи се изведува на македонски јазик.

Припадниците на заедниците заради изразување, негување и развивање на својот идентитет и другите особености, имаат право наставата на државните високообразовни установи, по соодветни студиски програми и содржини да ја изведуваат на јазикот на заедницата, различен од македонскиот јазик, во согласност со овој закон и статутот на високообразовната установа. Финансирање од страна на државата ќе се обезбеди за високото образование и на јазикот на којшто зборуваат најмалку 20% од населението во Република Македонија.

Наставата на државните педагошки високообразовни установи за образование на воспитувачи за предучилишно воспитание и наставници за основно образование, како и по дидактичко - методичките предмети за наставници за средно образование, може да се одвива и на јазиците на припадниците на другите заедници кои не се мнозинство во Република Македонија.

Наставата на приватните високообразовни установи може да се изведува и на јазиците на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија или на светските јазици. Кога наставата се изведува на јазиците на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија или на светските јазици, македонскиот јазик се изучува како посебен наставен предмет и наставата се изведува на македонски јазик најмалку за уште два наставни предмети.

Кога наставата се изведува на јазиците на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија, согласно со ставовите 2, 3 и 4 на овој член, македонскиот јазик се изучува како посебен наставен предмет и наставата се изведува на македонски јазик и најмалку на уште два наставни предмети од студиската програма.

15. Култура

Член 54

Министерството за култура за остварување на националниот интерес, согласно со Националната програма, распишува јавни конкурси за проекти што се од национален интерес, во месец мај во тековната година за наредната година.

Конкурсите од ставот (1) на овој член се објавуваат во средствата за јавно информирање и траат 30 дена од денот на објавувањето. Конкурсите се објавуваат најмалку во по еден од весниците што се издаваат на македонски јазик и весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

Член 55

Плакетата доделена согласно Законот за култура на добитниците на титулата Амбасадор на културата на Република Македонија, на припадниците на етничката заедница која е над 20% во Република Македонија, освен на македонски јазик се доделува и на јазикот кој го зборува припадникот на таа заедница.

Член 56

Локалните библиотеки во единиците на локалната самоуправа на чие подрачје се основани и во кои покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, е службен јазикот и писмото што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија, влезната евиденција и основниот каталог на библиотечниот фонд ги водат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија на подрачјето на таа единица на локалната самоуправа.

16. Слободен пристап до информации

Член 57

Барателот, согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, го доставува барањето до имателот на информацијата на македонски јазик и неговото кирилско писмо, а барателот кој зборува службен јазик различен од македонскиот јазик и писмо, барањето може да

го достави и на службениот јазик и писмо што го употребува во согласност со закон.

17. Објавување на акти

Член 58

Законите се објавуваат и на друг службен јазик и писмо што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои припаѓаат на заедниците во Република Македонија.

VI. ПРЕОДНА И ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Член 59

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од законите и деловникот во Собранието на Република Македонија што се однесуваат на употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија.

Член 60

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија"

О Б Р А З Л О Ж Е Н И Е

I. ОЦЕНА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО СЕ УРЕДУВА И ЦЕЛТА ШТО САКА ДА СЕ ПОСТИГНЕ СО УРЕДУВАЊЕ НА ОДНОСИТЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИОТ НАЧИН

Со донесувањето на Амандманите на Уставот на Република Македонија од IV до VIII се создадоа уставно-правни услови, за унапредување правата на припадниците на заедниците и се утврдија уставните основи за употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20%

од граѓаните во Република Македонија, но прашањата за употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните остана докрај недорегулирано со закони и подзаконски акти, што создаваше одредени недоразбирања, паушално толкување, а со тоа усложнување на употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните.

Со законот за употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во единиците на локалната самоуправа ќе се создадат законските норми за употребата на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, основот да се применат и почитуваат одредбите на законот, а непочитувањето на овој закон ќе се санкционира согласно позитивните прописи.

Од наведеното, неопходна е потребата од итно донесување на овој закон.

II. ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

За спроведување на овој закон се потребни дополнителни финансиски средства од Буџетот на Република Македонија.